



**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТРАЛЬНА МЕТОДИЧНА РАДА**

МАТЕРІАЛИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ РАДИ**

**«ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ
ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ЗДМУ,
ТРАЄКТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА МІСЦЕ
В СИСТЕМІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ»**

26 травня 2021 року



м. Запоріжжя

Д 70

Рекомендовано до друку Центральною методичною радою
Запорізького державного медичного університету
(Протокол № 5 від 27 травня 2021 р.)

Голова редакційної колегії:

Ректор ЗДМУ, професор Колесник Ю.М.

Редакційна колегія:

перший проректор доц. Авраменко М.О.

проректор НППР доц. Моргунцова С.А.

проректор з наукової роботи проф. Туманський В.О.

проректор НПП проф. Візір В.А.

голова Ради з НМЗ та ПК викладачів проф. Резніченко Ю.Г.

голова ЦМК терапевтичних дисциплін проф. Доценко С.Я.

голова ЦМК хірургічних дисциплін проф. Завгородній С.М.

голова ЦМК педіатричних дисциплін проф. Недельська С.М.

голова ЦМК медико-біологічних дисциплін проф. Беленічев І.Ф.

голова ЦМК фізико-хімічних дисциплін проф. Александрова К.В.

голова ЦМК фармацевтичних дисциплін проф. Тржецинський С.Д.

голова ЦМК гігієнічних дисциплін доц. Севальнев А.І.

голова ЦМК суспільних та гуманітарних дисциплін проф. Гребенюк Т.В.

голова ЦМК стоматологічних дисциплін проф. Возний О.В.

Робоча група:

завідувач кафедри МФІНТ проф. Рижов О.А.

секретар ЦМР доц. Демченко В.О.

методист вищої категорії Кіяшко І.О.

методист вищої категорії Лур'є І.К.

керівник ЦДО ст.викл. Дмитрієв В.С.

Д70 **Досвід впровадження змішаної форми навчання у ЗДМУ,**
траєкторія розвитку та місце в системі вищої медичної освіти : матеріали
навчально-методичної відеоконференції Центральної методичної ради
(26 травня 2021 року, м. Запоріжжя). – Запоріжжя, 2021. – 120с.

Матеріали видаються мовою оригіналу.

За достовірність матеріалів відповідальність несуть автори.

УДК 61:378.4(477.64)(063)

© Запорізький державний медичний
університет, 2021

© Видавництво ЗДМУ, 2021

Лекції проходять дистанційно на платформі Microsoft Teams, в спеціально підготовлених та технічно забезпечених лекційних аудиторіях за розкладом навчального відділу.

Аудиторні заняття відбуваються відповідно до епідеміологічної ситуації в регіоні, тобто коли Запорізька область відносилась до жовтої зони, то заняття з дисциплін на кафедрі проводили традиційно в аудиторіях університету з дотриманням всіх протиепідеміологічних заходів, з погіршенням ситуації студенти перейшли на дистанційне навчання. На кожне заняття, викладач готує письмові завдання, тести, ситуаційні задачі, які можна відправити кожній групі окремо, а також, навидь дати індивідуальні завдання для кожного студента. Все заняття проводиться з повною візуалізацією протягом всього освітнього часу, можливе обговорення не тільки теми заняття, але й проблематики медичного випадку, обговорення та оцінка результатів діагностичних тестів на різні маркери захворювань, чи біохімічних процесів що відбуваються в організмі.

Під час заняття доречно використовувати прийоми ілюстрації та демонстрації за допомогою інтерактивних порівняльних таблиць, алгоритмів, фотографій препарату, презентацій, відеороликів тощо. Якщо за темою заняття необхідно виконати практичну роботу, звичайно в дистанційному режимі, це не можливо, тому викладачі кафедри зняли навчальні відео фільми, в яких дуже чітко і доступно показаний весь процес практичної роботи. Також завжди обговорюються клініко-діагностичне значення методів дослідження.

Хотілось би відзначити, що в Microsoft Teams дуже зручно планувати свій час роботи, викладач створює команди із груп студентів, та виставляє в календарі свої заняття, згідно за розкладом, також можливо додавання інших викладачів кафедри, що дає можливість спільного обговорення цікавих медичних тем та проблем. Використання проблемного методу навчання під час проведення практичних занять передбачає самостійне оволодіння знаннями у процесі вирішення пізнавальних проблем, розвиток самостійного мислення і пізнавальної активності студентів.

Висновки. Отже, використання різних видів інноваційних вправ на заняттях навіть з різних дисциплін дає можливість доповнити їх різноманітною інформацією, а різноманітні види діяльності викликають у студентів інтерес і заохочують їх до навчання.

Процес формування умінь і навичок стає набагато результативнішим, якщо організувати навчання у співробітництві, яке ґрунтується на спільній діяльності та взаєморозумінні викладача та студента. Саме таке навчання з використанням інтерактивних технологій сприяє формуванню ключових компетентностей студентів, підвищує краще оволодіння професійними навичками, зміцнює віру у власні здібності, стимулює активність і творчість.

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ З АКЦЕНТОМ НА ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ СУЧАСНОГО МАГІСТРА ФАРМАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Крайдашенко О.В., Свинтозельський О.О.

Ключові слова: дистанційна освіта, магістр фармації, клінічне мислення.

Вступ. Глобальні зміни в освітньому процесі викликані пандемією COVID-19 вимусили навесні 2020 року як закордонні, так і українські навчальні заклади терміново впроваджувати дистанційні форми навчання як єдино можливі у зв'язку з введенням жорстких карантинних обмежувальних заходів. А перехід освітнього процесу на дистанційну форму навчання, це насамперед навчання з використанням інтернет-технологій. Загалом воно потребує значно більше часу на підготовку до заняття, а далі – на виконання завдань їх перевірку та аналіз, що сформувало нові виклики в педагогічній роботі.

Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Слід зазначити, що в основі дистанційного навчання повинна бути інтерактивна модель взаємодії між студентами та викладачами в освітньому процесі, студенти повинні мати можливості для самостійного освоєння матеріалу з консультованим супроводом викладача.

В Запорізькому державному медичному університеті за останні роки набули широкого впровадження різноманітні форми дистанційного навчання, що отримали поштовх та допомогли в час пандемії не тільки зберегти безперервність начального процесу в повному обсязі, а ще домогтися його вдосконалення та поглиблення.

Основна частина. У сучасній медицині відбулися та відбуваються значні зміни. Магістрам фармації зараз доводиться виконувати нові функції, що накладають додаткову відповідальність на працівників фармацевтичної галузі. А це, в свою чергу, впливає на питання підготовки фахівців, що повинні бути відповідними до нових вимог ВООЗ «Розвиток фармацевтичної практики: фокус на пацієнта». Сучасний магістр фармації повинен позиціонуватись не як продавець ліків, а як консультант щодо визначення можливості надання медичної допомоги та вибору лікарського засобу, його найбільш зручної форми, часу прийому та режиму дозування з метою досягнення максимально ефективної та безпечної фармакотерапії. Особливо важливі ці функції при здійсненні фармацевтичної опіки та безрецептурному відпуску лікарських засобів. Тому необхідність формування клінічного мислення у магістра фармації з перших днів навчання на клінічній кафедрі є безперечною необхідністю. Тому одним з аспектів підготовки майбутніх магістрів фармації є необхідність формування у студентів клінічного мислення, виховання соціальної та професійної мобільності, студент має не тільки осмислити і засвоїти інформацію, але й осягнути способи її практичного застосування при прийнятті рішень. За таких умов зважаючи на перехід на дистанційну форму освітнього процесу істотно збільшилось педагогічне навантаження на викладачів кафедри та виникла нагальна необхідність по вдосконаленню методики викладання дисциплін «Фармакотерапія з основами фармакокінетики» та «Клінічна фармація та фармацевтична опіка» студентам 4 та 5- го курсів фармацевтичного факультету з використанням online сервісів на базі Office 365 - MS Teams та MS Forms, www.edx.org, «Ратос» та «Body interact™». Якщо подання теоретичного матеріалу, лекцій, проведення практичних занять, підсумкового контролю вже було частково втілене при розробці та впровадженні в педагогічний процес on-line курсів і існували методологічні напрацювання, відсутність можливості активного спілкування студентів з тематичними хворими, що є необхідним у формуванні клінічного мислення потребувало втілення нових форм дистанційної освіти з максимальним використанням доступних ресурсів.

Головним завданням при викладанні дисциплін стали підготовка магістра фармації з достатнім обсягом теоретичних знань і практичних навичок для контролю проведення максимально раціональної медикаментозної терапії у конкретного хворого; фахівця, який знає методологію індивідуального добору ефективних і безпечних препаратів на підставі фармакокінетики, фармакодинаміки, можливих проявів побічної дії, особливостей перебігу захворювання, віку хворого, оптимальних лікарських форм, складання раціональної у фармакокінетичному та фармакодинамічному відношенні комбінації ліків. Студент повинен був уміти розробити стратегію і тактику лікування захворювання у конкретного хворого і здійснювати динамічний контроль ефективності й безпеки медикаментозної терапії. Для надання теоретичного матеріалу, проведення практичних занять з повною візуалізацією, виконання завдань, їх перевірки та аналізу використовувались on-line сервісів на базі Office 365 в т.ч. MS Teams, MS Forms, MS SharePoint, Skype, Zoom, «Ратос».

Важливу роль в підготовці сучасного магістра фармації відіграла самостійна робота у формі написання «Протоколу ефективності й безпеки застосування лікарських засобів» та курсової роботи з вирішенням ситуаційного завдання де у максимальній формі моделюється практична робота майбутнього провізора з використанням інтерактивних методів навчання «Віртуальний пацієнт (Body interact™)» та створенням алгоритму надання фармацевтичної опіки при виникненні у пацієнта не значного порушення здоров'я, що також, на нашу думку, сприяло формуванню клінічного мислення під час навчання.

Значну допомогу в теоретичній та практичній підготовці студентів надали також створені в Запорізькому медичному університеті на EDX платформі on-line курси (серед яких «Використання лікарських засобів – фармацевтична опіка») та створені у системі «Ратос» поєднані за темами збірки тестових завдань з можливістю інтерактивного отримання інформації.

Слід зазначити, що однією з форм навчання і закріплення отриманих знань є проведення підсумкового контролю з використанням різноманітних форм контролю в умовах, наближених до реальної практики. Ми використовували декілька методів: тестування – «Ратос», MS «Forms», виконання письмових завдань - MS «Teams», розв'язання ситуаційних задач, усна відповідь під час відеоконференцій MS «Teams». Skype, Zoom. Для визначення якості професійних навичок MS «Teams» та MS «Forms».

Результати успішності використання запропонованих форм дистанційного визначали за показниками абсолютної та якісної успішності студентів, результатів об'єктивного структурованого практичного іспиту (ОСП) та ліцензійного іспиту (ЛІ «КРОК-2») за закінченими дисциплінами «Фармакотерапія з основами фармакокінетики» і «Клінічна фармація та фармацевтична опіка».

Висновки. В ході проведеного аналізу можна визнати, що багатогранна робота, яку провели викладачі кафедри у впровадженні та комплексному використанні дистанційних форм навчання, є ефективною завдяки модифікації методичних підходів до використання комп'ютерних навчальних on-line програм та сервісів на базі Office 365, в т.ч. MS Teams, MS Forms, MS SharePoint, Skype, Zoom, «Ратос». Створені та посилені усі технічні вимоги для реалізації інтернет-технологій навчання дозволили студентам успішно оволодіти новими інтерактивними методами під контролем викладача, що спрямовується на досягнення усіх необхідних навичок. А використання сервісів на платформі «Інтерактивний пацієнт» (Body interact™) при написанні «Протоколу ефективності й безпеки застосування лікарських засобів» та курсової роботи з вирішенням ситуаційного завдання, де у максимальній формі моделюється практична робота майбутнього провізора, сприяє формуванню основ клінічного мислення у студентів фармацевтичного факультету.

І на останок. Життя не стоїть на місці. Повернення до оф-лайн роботи зі студентами все одно відбудеться і, основувшись на отриманому позитивному досвіді з вимушеним використанням в безперервному процесі освіти дистанційних форм навчання, повинно отримати свою роль в удосконаленні процесу оволодіння майбутніми магістрами фармації професійних навичок з формування клінічного мислення, що, на нашу думку, допоможе встановленні майбутніх фахівців охорони здоров'я.